

Спеціалізованій вченій раді ДФ 64.055.019
Харківського національного економічного університету
імені Сємена Кузнеця
Міністерства освіти і науки України

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

доктора економічних наук, професора, завідувача кафедри
інформаційних систем в управлінні та обліку
Державного університету «Житомирська політехніка»,

Легенчука Сергія Федоровича

на дисертаційну роботу **Коптевої Ольги Вікторівни** за темою
«Організаційно-економічний механізм податкового стимулювання
інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств»,
представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії
з галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування».

1. Актуальність теми дисертації. В сучасних умовах розвитку економіки визначальне місце в діяльності підприємства займають інтелектуальні активи, що створюються в результаті інтелектуальної праці людини. Сукупність цілеспрямованих заходів з розробки таких активів, їх впровадження в діяльність підприємств та комерціалізація відносять до інноваційної діяльності, для ефективного управління якою необхідною є розробка системи дієвого обліково-аналітичного забезпечення. Особливо актуальною дана проблема вбачається з позиції функціонування сільськогосподарських підприємств, враховуючи необхідність понесення значного обсягу витрат та існування значних ризиків при здійсненні інвестицій в інновації. Внаслідок цього на увагу науковців заслуговує не лише удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління процесами створення та управління інноваціями сільськогосподарських

підприємств, а також і розробка системи обліково-аналітичної підтримки стимулювання їх здійснення, що в цілому сприятиме підвищенню рівня інноваційної активності сільськогосподарських підприємств.

Для удосконалення процесів управління інноваціями на сільськогосподарських підприємствах потребує більш детального дослідження визначення ролі обліку і аналізу як засобів підтримки агроінновацій, з врахуванням їх видів, специфіки їх створення та здійснення, а також визначення їх впливу на систему оподаткування сільськогосподарських підприємств. Вищевказане підтверджує актуальність, своєчасність та важливість дослідження, проведеного Коптевою Ольгою Вікторівною.

2. Зв'язок теми з науковими темами, планами, програмами, фундаментальними та прикладними дослідженнями. Дисертацію виконано відповідно до тематики наукових досліджень Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, зокрема: госпдоговірна науково-дослідна робота за темою «Розробка адаптивних облікових механізмів в системі когнітивного управління інноваційною діяльністю підприємства» (номер державної реєстрації 0119U103166), де особисто здобувачкою виконано розділ 1. Організаційно-економічний механізм управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств; підрозділ 3.1. Місце та роль обліково-аналітичного забезпечення в системі управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств; підрозділ 3.2. Облікове відображення об'єктів інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств.

3. Ступінь достовірності та обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Наукові положення, висновки і рекомендації, які містяться в дисертаційній роботі Коптевої О.В. є достатньо обґрунтованими, оскільки авторкою опрацьовано достатню кількість літературних джерел, присвячених аналізованій проблематиці. При цьому, здобувачка висвітлила ті

чи інші позиції вчених, проаналізувала ступінь їхньої аргументованості та виклала свої пропозиції щодо особливостей формування організаційно-економічний механізм податкового стимулювання інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств. Поставлена в роботі мета досягнута, а необхідні для досягнення цієї мети завдання вирішені.

Також обґрунтованість отриманих результатів забезпечується завдяки комплексному використанню в дисертаційній роботі теоретичних, емпіричних та статистичних методів наукових досліджень, які відповідають визначеним меті та завданням.

Достовірність результатів дисертаційної роботи Коптевої О. В. підтверджена їх апробацією на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, а також публікаціями в наукових виданнях, які відповідають змісту та характеризують найбільш важливі її положення.

4. Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження.

Найбільш вагомими результатами, що характеризуються новизною та розкривають та суть дисертаційного дослідження, є такі:

удосконалено:

- технологію обліково-аналітичного забезпечення механізму стимулювання інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств, відмінність якої полягає у врахуванні інформаційних запитів щодо інноваційних ресурсів, можливостей та готовності сільськогосподарського підприємства до здійснення інноваційної діяльності з боку суб'єктів зовнішнього середовища. Вдосконалена технологія дозволяє підприємствам формувати додаткову звітність з інноваційної діяльності та здійснювати координацію участі в міжнародних проектах підтримки інноваційного розвитку сільського господарства;

- методичний підхід до організації податкового обліку, аналізу та адміністрування діяльності сільськогосподарських підприємств, відмінність якого полягає у деталізації облікової інформації щодо здійснення інноваційної

діяльності на сільськогосподарських підприємствах та супроводу аналітичних інструментів управління такою діяльністю. Застосування методичного підходу слугує ваговим важелем впливу на прийняття управлінських рішень в рамках податкового стимулювання та оптимізації податкового навантаження в умовах гострої обмеженості бюджетного фінансування;

- методичний підхід до оцінки і аналізу інноваційної сприйнятливості сільськогосподарських підприємств, відмінність якого полягає у кількісному врахуванні сукупності персонально-психологічних чинників інноваційних змін. Вдосконалений методичний підхід дозволяє обґрунтовувати компаративні висновки при прийнятті рішень щодо податкового стимулювання інноваційної діяльності;

набули подальшого розвитку:

- розуміння економічної сутності понять «податковий стимул» (як інструмент, регульований податковим законодавством, який впливає на поведінку платника податків та через його інтереси спонукає до поведінки для досягнення певного корисного результату) та «податкове стимулювання» (як процес спонукання суб'єктів ринкових відносин, що здійснюється центральними та місцевими органами державної влади, шляхом застосування податкових стимулів, які заохочують суб'єктів ринкових відносин, до поведінки таким чином, що національна економічна, соціальна та / або екологічна система отримує від цього користь), а також комплексу похідних понять, що створює теоретичну базу для зміни пріоритетів у напрямок інноваційних проектів, що сприяють отриманню позитивних результатів для національних систем. Використання запропонованого понятійного апарату дозволяє застосовувати багатокритеріальну систему відбору інноваційних проектів на різних рівнях управління;

- концептуальні засади організації обліково-аналітичного забезпечення механізму податкового стимулювання інноваційної діяльності, відмінність яких полягає у врахуванні різноспрямованості та емерджентної інформаційних потоків, що виникають в ході реалізації інноваційних

проектів. Впровадження запропонованих засад дозволяє підвищити якість інформаційних ресурсів та спростити їх розподіл між ланками управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств.

5. Теоретична цінність і практична значущість наукових результатів полягає в обґрунтуванні наукових засад, концептуальних підходів і розробленні практичних рекомендацій щодо функціонування організаційно-економічного механізму податкового стимулювання інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств та формування належного обліково-аналітичного забезпечення управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств.

Практична цінність розробок підтверджується їх застосуванням у діяльності селянських (фермерських) господарств і навчальному процесі, зокрема: у діяльність СФГ «Аліна» впроваджено методичний підхід до оцінювання інноваційної сприйнятливості, що засвідчує довідка № 15 від 25.09.2020 р.; на СФГ «Кайрос» впроваджені елементи когнітивної моделі податкового стимулювання інноваційної діяльності та методичні положення щодо організації комунікації у внутрішньому та зовнішньому інформаційних середовищах інноваційних процесів, що засвідчує довідка № 2020-10/7 від 07.10.2020 р.; ФГ «Комсомольське» використовуються рекомендації щодо організації процесу формування звітності за результатами інноваційної діяльності, що засвідчує довідка № 8/6 від 10.08.2020 р.; в практичну роботу СФГ «Наталі» впроваджені запропонований методичний підхід щодо оцінювання інноваційної сприйнятливості підприємства та рекомендації щодо формування інформаційного забезпечення процедури обґрунтування відповідності вимогам для отримання пільгового податкового адміністрування, що засвідчує довідка № 9/1 від 01.09.2020 р.

У навчальному процесі Харківського національного університету імені Семена Кузнеця для підготовки фахівців зі спеціальності 073 «Менеджмент» за освітньо-професійною програмою «Менеджмент інноваційної діяльності»

під час викладання дисципліни «Бухгалтерський облік» використовується запропонована Коптевою О.В. методика формування інформаційного комплексу за результатами інноваційної діяльності для висвітлення у валютативній звітності сільськогосподарських підприємств; для підготовки фахівців зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» за освітньо-професійною програмою «Облік і аудит» під час викладання дисципліни «Організація бухгалтерського обліку та контролю в управлінні підприємством» використовуються методичні підходи до організації податкового стимулювання інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств використовуються (довідка № 20/86-34-177/1 від 07.12.2020 р.).

6. Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях. Основні результати роботи доповідались та обговорювались на 7 всеукраїнських та міжнародних наукових та науково-практичних конференціях. Основні теоретичні положення та результати дисертаційного дослідження викладені дисертантом у 6 публікаціях, серед яких: 1 стаття у періодичних наукових виданнях інших держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку та Європейського Союзу (Чеська Республіка); 1 стаття у зарубіжній колективній монографії, 5 статей у наукових фахових виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз. Всі 13 публікацій достатньо повно відображають основні результати роботи та зміст дисертації. Загальний обсяг опублікованих праць за темою дисертації становить 6,35 ум.-друк. арк., з них особисто здобувачці належить 4,86 ум.-друк. арк. У процесі оприлюднення наукових результатів було дотримано вимоги пунктів 9, 11 і 12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 06.03.2019 р. № 167, а також Наказу МОН від 23.09.2019 № 1220 «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук», що підтверджує достатність публікацій.

7. Відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертація складається з анотації державною та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Структура дисертації має логічну побудову і сприяє розкриттю теми дослідження та виконанню поставлених завдань. Оформлення дисертації відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертацій».

8. Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи. Позитивно оцінюючи сукупність авторських наукових розробок, необхідно вказати на окремі дискусійні питання, наявні в дисертації, зокрема:

1. В запропонованій автором концептуальній моделі обліково-аналітичного забезпечення управління інноваційною діяльністю підприємства (с. 130) недостатня увага приділена опису облікових джерел інформації, яка використовуватиметься для здійснення управління інноваційною діяльністю. Зокрема, автор не зазначає, чи потребує удосконалення чинна методика фінансового та управлінського обліку інноваційної діяльності, чи вона має бути удосконалена з врахуванням особливостей функціонування сільськогосподарських підприємств та специфіки здійснення ними інноваційної діяльності.

2. Для підвищення рівня інформаційної підтримки управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств необхідним є не лише здійснення доповнень до робочого плану рахунків інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств, як це було запропоновано автором (сс. 139-140), а розробка комплексної системи синтетичного та аналітичного обліку, яка може бути безперешкодно впроваджена на практиці в умовах використання комп'ютерних систем бухгалтерського обліку.

3. Автором було недостатньо глибоко проаналізовано роль облікової системи в формуванні аналітичного забезпечення управління інноваційною

діяльністю сільськогосподарських підприємств. Пропозиції автора щодо вибору і групування економічних показників для комплексного аналізу інноваційної діяльності підприємства (с. 147) заслуговують на увагу, однак потребує більш детального опису порядок формування облікової інформації, необхідної для їх розрахунку, та удосконалення методики обліку в даному напрямі, що дозволить в кінцевому випадку сформувати цілісну систему обліково-аналітичного забезпечення управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств.

4. Виходячи із запропонованого алгоритму формування організаційно-економічного механізму податкового стимулювання інноваційної діяльності на рівні сільськогосподарського підприємства (с. 164), недостатньо зрозуміло, яку роль в даному процесі відіграють проактивні можливості обліково-аналітичної системи підприємства. Зокрема, яким чином ефективна реалізація облікової політики підприємства дозволить покращити систему податкового стимулювання інноваційної діяльності сільськогосподарського підприємства.

5. Не зовсім коректним вважаємо виділення у складі запропонованої системи обліково-аналітичного забезпечення управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств (с. 175) таких відокремлених та неконвенційних елементів як податковий облік та податковий аналіз.

6. Наведені в дисертації пропозиції з розробки методики формування волюнтаривної звітності (с. 187) мали б більш вагоме прикладне значення, якщо б вони були реалізовані на основі використання можливостей одного з сучасних бухгалтерських програмних продуктів.

9. Загальний висновок. Проведений аналіз дисертаційної роботи Коптевої Ольги Вікторівни «Організаційно-економічний механізм податкового стимулювання інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств» дає підстави стверджувати, що вона є завершеною кваліфікаційною працею та виконана на достатньо високому науковому рівні.

Зміст дисертації відповідає визначеній меті та поставленим завданням, які повністю вирішені у процесі дослідження. Структура, обсяг та оформлення дисертації відповідають встановленим вимогам. Дисертаційна робота містить теоретико-методичні підходи та практичні рекомендації щодо формування організаційно-економічного механізму податкового стимулювання інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств. Основні положення роботи, які виносяться на захист, містять елементи наукової новизни.

Дисертація Коптевої О. В. «Організаційно-економічний механізм податкового стимулювання інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств» відповідає вимогам, що ставляться до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії, а саме вимогам пунктів 9, 10, 11 і 12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 06.03.2019 р. № 167, а її авторка – Коптева Ольга Вікторівна – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування».

Офіційний опонент:

Завідувач кафедри

інформаційних систем в управлінні та обліку

Державного університету

«Житомирська політехніка»,

доктор економічних наук, професор

Сергій ЛЕГЕНЧУК

Підпис С.Ф. Легенчука засвідчую:

Секретар Вченої ради

Державного університету

«Житомирська політехніка»,

кандидат наук з державного управління

Лариса СЕРГІЄНКО